

Kommunledningsförvaltningen

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

fi.ofa.k.remiss@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkande av kostnadsutjämnings- utredningen SOU 2018:74 – Lite mer lika

Finansdepartementet har avlämnat förslag till uppdatering av kostnadsutjämningsystemet. Direktivet till översynen var att överväga om det nuvarande systemet i tillräcklig grad fångar upp större samhällsförändringar och med anledning av detta eventuellt föreslå förändringar av delmomenten i kostnadsutjämningsystemet.

Värnamo kommun ställer sig i huvudsak positiv till betänkandet. Översynen av nuvarande kostnadsutjämningsystem har varit nödvändig och översynen bör regelbundet göras för att anpassa de ingående faktorerna till de förändringar som över tid sker i samhället och särskilt i det kommun- och landstingskommunala verksamheterna. Det är svårt att lämna synpunkter på enskilda variablars konstruktion då detta är ett extremt tekniskt komplicerat system.

Värnamo kommuns synpunkter på betänkandet är:

- Indexering och övrig uppdatering av underliggande data behöver ske ofta för att undvika eftersläpningseffekter.
- Det är bra att hänsyn tas till socioekonomiska faktorer men staten behöver ta sitt ansvar för nyanländas integration.
- Befintligt statligt bidrag för en mer jämlik skola bör läggas in i utjämningsystemet.
- Variabeln löner bör helt utgå ur utjämningsystemet.
- Träffsäkerheten i den nya delmodellen för individ- och familjeomsorg behöver följas upp och vid behov korrigeras.
- Risken för dubbelkompensation till kommuner med stort flyktingmottagande behöver belysas tydligare, framförallt i delmodellen för kommunal vuxenutbildning (grundvux och SFI).
- Till delmodellen för äldreomsorg behöver återinföras en variabel för yrkesbakgrund.
- En införandeperiod är självklar enligt utredningens förslag.
- Införandet föreslås ske 2021.

PostadressKommunledningsförvaltningen
Värnamo kommun
331 83 Värnamo**Kontaktcenter**Stadshuset, Kyrkorget 1, Värnamo
Telefon: 0370-37 70 00
Telefax: 0370-37 77 11**E-post**kontaktcenter@varnamo.se**Webbplats**www.varnamo.se**Organisationsnummer**

212000-0555

Bankgiro

141-7195

Utgångspunkter

Indexering

För att kostnadsutjämningsystemet ska vara trovärdigt över tid är det av stor vikt att data är så aktuell som möjligt. Översynen av kostnadsutjämningsystemet föreslår en större grad av indexering vilket är bra. En tätare uppdatering av grunddata än i nuvarande system motverkar till viss del eftersläpningseffekter som varit ett problem i vissa delmodeller.

Socioekonomiska faktorer

Kostnadsutjämningsystemet har som grund att utjämna för faktorer som inte går att påverka med kommunala beslut det vill säga opåverkbara faktorer. En sådan faktor som påverkar kommunernas kostnadsbild är socioekonomiska faktorer. Socioekonomiska faktorer ingår i dag i äldreomsorgsmodellen och förslaget är att socioekonomiska faktorer även ska ingå i delmodellerna för förskola, grundskola, gymnasieskola samt individ- och familjeomsorg.

Denna förändring är positiv men i beräkningen ingår också en del av de nyanlända. Förändringsförslaget innebär till en större del en omfördelning från kommuner med ett mindre mottagande av nyanlända till kommuner med ett större mottagande. Ansvar för nyanlända är i grunden statens. Integrationstiden är bevisligen längre än de två år som schablonbidraget ger ersättning för. Vi anser att staten behöver tillskjuta mer medel för nyanländas integration, antingen genom att förlänga tidsberäkningen i schablonbidraget eller genom ett bidrag som läggs in i kostnadsutjämningsystemet, istället för att detta ska ske genom en än mer omfattande omfördelning i kostnadsutjämningsystemet mellan kommunerna.

Därutöver bör det statliga bidraget på sex miljarder som Skolkommissionen ger till kommunerna för att göra grundskolan mer jämlik läggas in i utjämningsystemet för att möjliggöra en bättre och mer rättvis fördelning.

Utjämning för löner

Förslaget från utredaren är att utjämningsgraden för olika lönenivåer ska fortsätta även om kompensationsgraden begränsas till 60 procent. Denna variabel är påverkbar och heller inte strukturellt betingad. I förslaget läggs den in som en del i de övriga delmodellerna och riskerar därmed att "gömmas". Vi anser att variabeln ska tas bort i sin helhet eftersom den är påverkbar och bara till en mindre del strukturellt betingad.

Delmodell, individ- och familjeomsorg.

Denna delmodell kommer i förslaget att utökas till sju variabler som ska avspegla socioekonomiska förhållanden i kommunen. De nya variablerna är *”andel barn och ungdomar i åldern 0-19 år som lever i ekonomiskt utsatta hushåll, ohälsotal, andel invånare äldre än 65 år, variabel för justering av hushållsinkomster som beror på gränspendling till Norge och Danmark”*.

Nuvarande delmodell för individ- och familjeomsorg har varit kritiserad för att den har varit möjlig att påverka, vilket framförallt berodde på variabeln *”andel av befolkningen med ekonomiskt bistånd i mer än 6 månader”*. Det är därmed av stor vikt att det har gjorts en grundlig översyn av denna delmodell och föreslagna förändringar är viktiga att införa.

Just denna delmodell har varit kritiserad för att ha för låg förklaringsgrad. Den nuvarande modellens förklaringsgrad har efter hand sjunkit från cirka 67 procent till 55 procent. Med den nya delmodellen ökar förklaringsgraden till cirka 60 procent. Det är fortfarande en för låg nivå. Av flera anledningar är det därmed särskilt viktigt att variabeln barnfattigdom följs upp och att korrigeringar görs om träffsäkerhet inte kan nås/förbättras.

Delmodell, kommunal vuxenutbildning

En ny delmodell för kommunal vuxenutbildning införs vilket är positivt. Det är kommunens skyldighet att erbjuda grundskole- och gymnasieutbildning för vuxna. Kommunerna är också skyldiga att erbjuda nyanlända möjlighet att lära sig svenska genom SFI. Nettokostnaden för dessa områden var för landets kommuner sex miljarder kronor under år 2016.

I och med beloppets storlek samt att skillnaderna kan vara stora mellan landets kommuner är det av stor vikt att denna modell införs; även om vi i grunden anser att den del som avser nyanlända ska betalas genom statsbidrag.

Risken för dubbelkompensation finns under de första två åren då schablonersättning utbetalas. Detta belyses inte tillräckligt tydligt i utredningen. Det är olyckligt att den befolkningsdata som ligger till grund för modellen ligger två år före utjämningsåret, vilket bör åtgärdas.

Delmodell, äldreomsorg

Vid en tidigare översyn av delmodellen för äldreomsorg togs variabeln yrkesbakgrund bort. Utredaren konstaterade då att det fanns skillnader i förutsättningarna som grundade sig på yrkesbakgrund. Skälet till att den togs bort var att det inte längre fanns tillgänglig underliggande data eftersom folk- och bostadsräkningen upphört. Vi anser att en utredning av detta borde göras.

Införandetidpunkt och införandebidrag.

Förseningar i remissförfarandet gör att införandet av förändringarna bör ske först år 2021. Kommunerna behöver stabila planeringsförutsättning i sitt budgetarbete och trots införandebidrag innebär förslaget stora omfördelning mellan kommunerna.

I och med att förändringar i utjämningsystemet alltid leder till omfördelningseffekter har tidigare större förändringar åtföljts av ett införandebidrag.

Det är självklart att även denna översyn av kostnadsutjämningsystemet innefattar ett införandebidrag i enlighet med förslaget.

Värnamo kommun

Hans-Göran Johansson
Kommunstyrelsens ordförande

Kjell Fransson
Biträdande kommundirektör/
ekonomichef